شناسنامه‌ی درس:

	دوره	کد درس	عنوان درس	نوع درس	واحد	نوع واحد	ساعات هفتگی
	کارشناسی ارشد پیوسته		ادب جاهلی ۲	پایه	۲	نظری	۲
رشته	قراآت						
روش تدریس	سخنرانی، کتابخانه‌ای و کار در کلاس						
تعریف درس	این درس با بررسی قصیده‌ی «بانت سعاد»، طلاب را با خصوصیات اشعار و زبان عربی در دوره‌ی اسلام و روش ترجمه‌ی آنها آشنا می‌کند. همچنین این درس تمرینی برای تطبیق قواعد خوانده شده در دروس لغت (نحو، صرف و بلاغت)، برای فهم متون عربی است.						
اهداف درس	۱. آشنایی دانشجو با اصطلاحاتی که در شعر رایج است؛ ۲. آشنایی دانشجو با روش‌های زبان عرب در بیان؛ ۳. ایجاد توان در دانشجو برای شناخت وجوه بلاغی اشعار از طریق تمرین‌های عملی؛ ٤. افزایش ذخیره‌ی واژگانی دانشجو؛ ۵. ایجاد توان تطبیق قواعد خوانده شده در دروس لغت برای فهم متون عربی.						
دستاورد آموزشی	دانشجو پس از گذراندن این درس می‌تواند: ۱. اصطلاحات رایج در اشعار را توضیح دهد. ۲. ریشه‌ی کلمات، معانی اصلی و تحلیل صرفی آنها را مشخص کند. ۳. ابیات قصیده را اعراب و وجوه بلاغی آن را توضیح دهد. ٤. اشعار قصیده‌ی بانت سعاد را به فارسی روان ترجمه کند.						

جدول ارزیابی و امتحانات:

ردیف	مورد	حداقل	حداکثر	توضیحات
۱	حفظ اشعار	٪۱۵	٪۲۰	
۲	اعراب	٪۲۰	٪٤۵	
۳	ترجمه	٪۱۰	٪۳۰	
۴	ریشه‌یابی	٪۱۰	٪۳۵	
۵	توضیح زندگی شاعر	٪۵	٪۱۰	

منابع و مآخذ:

۱. إبراهيم بن محمد اللخمی (۲۰۰۹)، ***مختصر شرح بانت سعاد وإعرابها***، تحقيق ضياء الدين حمزة عبدالسلام الغول، قسم اللغة العربية بكلية الآداب فی الجامعة الاسلامية.

۲. أبوبكر بن علی بن عبدالله تقی الدين المعروف بابن حجة الحموی (۱۹۸۵)، ***شرح قصيدة كعب بن زهير بانت سعاد فی مدح رسول الله صلی الله عليه وسلم***، تحقيق علی حسين البواب، رياض: مكتبة المعارف.

۳. جلال الدین الفضل عبدالرحمن بن الکمال أبی بکر بن محمد سیوطی (بی‌تا)، ***کنه المراد من شرح بانت سعاد***.
٤. عبدالله بن هشام الأنصاری النحوی (۲۰۱٤)، ***شرح بانت سعاد لابن هشام***، تحقیق: محمود عکاشة، قاهره: دار النشر للجامعات.
۵. محمد محمد حسن شراب (۲۰۰۷)، ***الرأی المستجاد فی قصة بانت سعاد***، چاپ اول، دمشق/ بیروت: دار النوادر.

سرفصل‌های درس:

جلسات هفتگی	موضوعات	مقرر تدریس
جلسه‌ی یک	تعریف ادب اهمیت درس ادب برای رشته‌ی قرآت وضعیت شعر و شاعری در زمان سروده شدن قصیده‌ی بانت سعاد زندگی‌نامه‌ی شاعر قصیده‌ی بانت سعاد	جزوه‌ی استاد الرأی المستجاد فی قصة بانت سعاد (محمد محمد حسن شراب)، ص ۲۹-۸٤ .
جلسه‌ی دو	ریشه‌یابی واژگان بیت، تجزیه و ترکیب و نکات بلاغی ابیات: ۱) بَانَتْ سُعَادُ فَقَلْبِی الْیَوْمَ مَتبُولُ مُتَیَّمٌ إِثْرَهَا لَمْ یُفْدَ مَکْبُولُ ۲) وَ مَا سُعَادُ غَدَاةَ الْبَیْنِ إِذْ رَحَلُوا إِلَّا أَغَنُّ غَضِیضُ الطَّرْفِ مَکْحُولُ	الرأی المستجاد فی قصة بانت سعاد (محمد محمد حسن شراب)، ص ۱۱۹-۱۱۶.
جلسه‌ی سه	ریشه‌یابی واژگان بیت، تجزیه و ترکیب و نکات بلاغی ابیات: ۳) تَجْلُو عَوَارِضَ ذِی ظَلْمٍ إِذَا ابْتَسَمَتْ کَأَنَّهُ مُنْهَلٌ بِالرَّاحِ مَعْلُولُ ٤) شُجَّتْ بِذِی شَبَمٍ مِنْ مَاءِ مَحْنِیَةٍ صَافٍ بِأَبْطَحَ أَضْحَی وَ هْوَ مَشْمُولُ	الرأی المستجاد فی قصة بانت سعاد (محمد محمد حسن شراب)، ص ۱۲۰-۱۱۹.
جلسه‌ی چهار	ریشه‌یابی واژگان بیت، تجزیه و ترکیب و نکات بلاغی ابیات: ۵) تَنْفِی الرِّیَاحُ الْقَذَی عَنْهُ وَأَفْرَطَهُ مِنْ صَوْبِ سَارِیَةٍ بِیضٌ یعالیل ٦) أکرم بها خُلَّةً،لَوْ أَنَّهَا صَدَقَتْ مَوعُودَهَا، أَوْ لَو أَنَّ النَّصْحَ مَقْبُولُ ۷) لَکِنَّهَا خُلَّةٌ، قَدْ سِیطَ مِنْ دَمِهَا فَجعٌ وولَعٌ وَ إِخْلَافٌ وَتَبْدِیلُ	الرأی المستجاد فی قصة بانت سعاد (محمد محمد حسن شراب)، ص ۱۲٤-۱۲۰.
جلسه‌ی پنج	ریشه‌یابی واژگان بیت، تجزیه و ترکیب و نکات بلاغی ابیات: ۸) فَمَاتَدُومُ عَلی حَالٍ تَکُونُ بِهَا کَمَا تَلَوَّنُ فِی أَثْوَابِهَا الْغُولُ ۹) وَلا تمسّکُ بِالْعَهْدِ الَّذِی زَعَمَتْ . إِلَّا کَمَا تمسِکُ الْمَاءَ الْغَرَابِیلُ	الرأی المستجاد فی قصة بانت سعاد (محمد محمد حسن شراب)، ص ۱۲٤-۱۲۸.
جلسه‌ی شش	ریشه‌یابی واژگان بیت، تجزیه و ترکیب و نکات بلاغی ابیات: ۱۰) فَلَا یَغُرَّنَّکَ مَا مَنَّتْ وَمَا وَعَدَتْ إِنَّ الْأَمَانِیَّ وَ الْأَحْلَامَ تَضْلِیلُ ۱۱) کَانَتْ مَوَاعِیدُ عُرْقُوبٍ لَهَا مَثَلًا وَ مَا مَوَاعِیدُهَا إِلَّا الْأَبَاطِیلُ ۱۲) أَرْجُو وَآمُلُ أَنْ تَدْنُو مَوَدَّتُهَا وَمَا إِخَالُ لَدَیْنَا مِنْکِ تَنْوِیلُ	الرأی المستجاد فی قصة بانت سعاد (محمد محمد حسن شراب)، ص ۱۳۷-۱۲۹.
جلسه‌ی هفت	ریشه‌یابی واژگان بیت، تجزیه و ترکیب و نکات بلاغی ابیات: ۱۳) أَمْسَتْ سُعَادُ بِأَرْضٍ لَا یُبَلِّغُهَا إِلَّا الْعِتَاقُ النَّجِیبَاتُ الْمَرَاسِیلُ ۱٤) وَ لَنْ یُبَلِّغَهَا إِلَّا عُذَافِرَةٌ لَهَا عَلَی الْأَیْنِ إِرْقَالٌ وَ تَبْغِیلُ	الرأی المستجاد فی قصة بانت سعاد (محمد محمد حسن شراب)، ص ۱۳۹-۱۳۷.
	ریشه‌یابی واژگان بیت، تجزیه و ترکیب و نکات بلاغی ابیات: ۱۵) مِنْ کُلِّ نَضَّاخَةِ الذِّفْرَی إِذَا عَرِقَتْ عُرْضَتُهَا طَامِسُ الْأَعْلَامِ مَجْهُولُ	الرأی المستجاد فی قصة بانت سعاد (محمد محمد حسن شراب)، ص ۱٤٤-

جلسه‌ی هشت	١٦) تَرْمِی الْغُیُـوبَ بِعَیْنَـیْ مُفْرِدٍ لَهِقٍ إِذَا تَوَقَّـدَتْ الْحَـزَّازُ وَ الْمِیـلُ ١٧) ضَخْـمٌ مُقَـلَّدُهَا، فَعْـمٌ مُقَیَّدُهَا فِی خَلْقِهَا عَنْ بَنَاتِ الْفَحْلِ تَفْضِیلُ	.١٣٩
جلسه‌ی نه	ریشه‌یابی واژگان بیت، تجزیه و ترکیب و نکات بلاغی ابیات: ١٨) غَـلْبَاءُ وَجْنَـاءُ عُلْكُومٌ مُـذَكَّرَةٌ فِـی دَفِّهَـا سَعَـةٌ قُدَّامُهَا مِیـلُ ١٩) وَجِـلْدُهَا مِنْ أُطُـومٍ مَا یُؤَیِّسُـهُ طِلْـحٌ بِضَاحِیَةِ الْمَتْنَیْنِ مَهْـزُولُ	الرأی المستجاد فی قصـة بانـت سـعاد (محمد محمد حسن شـراب)، ص ١٤٦-١٤٥.
جلسه‌ی ده	ریشه‌یابی واژگان بیت، تجزیه و ترکیب و نکات بلاغی ابیات: ٢٠) حَـرْفٌ أُخُـوهَا أَبُوهَا مِنْ مُهَجَّنَةٍ وَعَمُّـهَا خَالُـهَا قَوْدَاءُ شِمْلِیـلُ ٢١) یَمْشِی الْقُـرَادُ عَـلَیْهَا ثُمَّ یُزْلِقُـهُ مِنْـهَا لَبَانٌ وَ أَقْـرَابٌ زَهَالِیـلُ ٢٢) عَیْرَانَةٌ، قُذِفَتْ بِالنَّحْضِ عَنْ عُرُضٍ مِرْفَقُهَا عَنْ بَنَاتِ الزَّوْرِ مَفْتُـولُ	الرأی المستجاد فی قصـة بانـت سـعاد (محمد محمد حسن شـراب)، ص ١٥١-١٤٧.
جلسه‌ی یازده	ریشه‌یابی واژگان بیت، تجزیه و ترکیب و نکات بلاغی ابیات: ٢٣) كَأَنَّمَا فَـاتَ عَیْنَیْهَا وَ مَـذْبَحَهَا مِنْ خَطْمِـهَا وَ مِنْ اللَّحْیَیْنِ بِرْطِیلُ ٢٤) تَمُرُّ مِثْلَ عَسِیبِ النَّخْلِ، ذَاخُصَلٍ فِـی غَارِزٍ، لَمْ تَخَـوَّنْهُ الْأَحَالِیـلُ	الرأی المستجاد فی قصـة بانـت سـعاد (محمد محمد حسن شـراب)، ص ١٥٣-١٥١.
جلسه‌ی دوازده	ریشه‌یابی واژگان بیت، تجزیه و ترکیب و نکات بلاغی ابیات: ٢٥) قَنْوَاءُ، فِی حُـرَّتَیْهَا لِلْبَصِیـرِ بِهَا عِتْقٌ مُبِینٌ، وفِـی الْخَدَّیْنِ تَسْهِیـلُ ٢٦) تَخْدِی عَلَـی یَسَرَاتٍ وَهْیَ لَاحِقَةٌ ذَوَابِـلٍ مَسُّهُـنَّ الْأَرْضَ تَحْلِیـلُ ٢٧) سُمْرُ الْعُجَایَاتِ یَتْرُكْنَ الْحَصَی زِیَمًا لَمْ یَقِهِنَّ رُءُوسَ الْأُكْـمِ تَنْعِیـلُ	الرأی المستجاد فی قصـة بانـت سـعاد (محمد محمد حسن شـراب)، ص ١٥٦-١٥٣.
جلسه‌ی سیزده	ریشه‌یابی واژگان بیت، تجزیه و ترکیب و نکات بلاغی ابیات: ٢٨) كَأَنَّ أَوْبَ ذِرَاعَیْـهَا وَ قَدْ عَرِقَتْ وَ قَـدْ تَلَفَّعَ بِالْقُـورِ الْعَسَاقِیـلُ ٢٩) یَوْمًا یَظَلُّ بِـهِ الْحِرْبَاءُ مُصْطَخِدًا .كَأَنَّ ضَاحِیَـهُ بِالشَّمْسِ مَمْلُـولُ	الرأی المستجاد فی قصـة بانـت سـعاد (محمد محمد حسن شـراب)، ص ١٥٩-١٥٦.
جلسه‌ی چهارده	ریشه‌یابی واژگان بیت، تجزیه و ترکیب و نکات بلاغی ابیات: ٣٠) وَقَـالَ لِلْقَـوْمِ حادیـهم وَقَـدجَعَلَت وُرْقُ الْجَنَـادِبِ یَرْكُضْـنَ الْحَصَـا قِیلُوا ٣١) شَـدَّ النَّهَـارِ ذِرَاعَـا عَیْطَلٍ نَصَفٍ قَـامَت فَجَـاوَبَهَا نُكْـدٌ مَثَاكِیـلُ	الرأی المستجاد فـی قصـة بانـت سـعاد، محمد محمد حسـن شـراب، ص ١٥٩-١٦١.
جلسه‌ی پانزده	ریشه‌یابی واژگان بیت، تجزیه و ترکیب و نکات بلاغی ابیات: ٣٢) نَوَّاحَـةٌ رِخْـوَةُ الضَّبْعَیْنِ لَیْسَ لَـهَا لَمَّا نَعَـی بِكْرَهَا النَّاعُونَ مَعْقُولُ ٣٣) تَفْـرِی اللَّبَانَ بِكَفَّیْـهَا وَ مِدْرَعُـهَا مُشَقَّقٌ عَـنْ تَـرَاقِیـهَا رَعَابِیـلُ	الرأی المستجاد فی قصـة بانـت سـعاد (محمد محمد حسن شـراب)، ص ١٦٣-١٦١.
جلسه‌ی شانزده	ریشه‌یابی واژگان بیت، تجزیه و ترکیب و نکات بلاغی ابیات: ٣٤) تَسْعَـی الْوُشَـاةُ جَنَابَیْهَا وَقَوْلُـهُمْ إِنَّكَ یَا بْنَ أَبِـی سُلْمَـی لَمَقْتُـولُ ٣٥) وَقَـالَ كُلُّ خلیـلٍ كُنْتُ آمُلُـهُ لَا أَلْهِیَنَّـكَ، إِنِّـی عَنْـكَ مَشْغُـولُ ٣٦) فَقُلْتُ خَـلُّوا سَبِیلِـی لَا أَبَا لَكُـمْ فَكُلُّ مَا قَـدَّرَ الرَّحْمَـنُ مَفْعُـولُ	الرأی المستجاد فی قصـة بانـت سـعاد (محمد محمد حسن شـراب)، ص ١٦٧-١٦٣.
جلسه‌ی هفده	ریشه‌یابی واژگان بیت، تجزیه و ترکیب و نکات بلاغی ابیات: ٣٧) كُلُّ ابْنِ أُنْثَـی، وَإِنْ طَـالَتْ سَلَامَتُهُ، یَوْمًـا عَلَـی آلَـةِ حَدْبَاءَ مَحْمُـولُ	الرأی المستجاد فی قصـة بانـت سـعاد (محمد محمد حسن شـراب)، ص ١٦٨-

	٣٨) أُنبِئْتُ أنَّ رَسُـول الله أوعَـدَنـى وَالْعَفْـوُ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ مَأْمُـولُ	.١٦٧
جلسه‌ی هیجده	ریشه‌یابی واژگان بیت، تجزیه و ترکیب و نکات بلاغی ابیات: ٣٩) مَهْلًا هَـدَاکَ الَّذِی أعْطَاک نَافِلَة الْـ قُـرْآن فِیـهِ مَوَاعِیـظٌ و تَفْصِیـلُ ٤٠) لَا تَأْخُذَنِّـی بِأَقْـوَالِ الْوُشَـاةِ وَ لَمْ أُذْنِبْ و لَـوْ کَثُرَتْ فِیَّ الْأَقَاوِیـلُ ٤١) لَقَـدْ أَقُـومُ مَقَـامًا لَوْ یَقُـومُ بِـهِ أَرَى و أَسْمَعُ مَـا لَوْ یَسْمَعُ الْفِیـلُ	الرأی المستجاد فی قصـة بانـت سـعاد (محمد محمد حسن شـراب)، ص ١٧٢-١٦٩.
جلسه‌ی نوزده	ریشه‌یابی واژگان بیت، تجزیه و ترکیب و نکات بلاغی ابیات: ٤٢) لَظَلَّ یَـرْعَدُ إلَّا أنْ یَکُـونَ لَـهُ مِنْ الرَّسُـولِ بِإِذْنِ اللَّهِ تَنْوِیـلُ ٤٣) حَتَّـى وَضَـعْتُ یَمِینِـى لا أُنَازِعُـهُ فِـى کَـفِّ ذِی نَقِمَـاتٍ قِیلُـهُ الْقِیـلُ ٤٤) لذاک أهیـب عِنْـدِی إذْ أُکَلِّمُـهُ وَقِیـلَ إنَّکَ مَنْسُـوبٌ و مَسْئُـولُ	الرأی المستجاد فی قصـة بانـت سـعاد (محمد محمد حسن شـراب)، ص ١٧٤-١٧١.
جلسه‌ی بیست	ریشه‌یابی واژگان بیت، تجزیه و ترکیب و نکات بلاغی ابیات: ٤٥) مِنْ خادِرٍ مِنْ لُیُـوث الأُسْدِ مَسْکَنُهُ مِن بَطْـنِ عَثَّرَ غِیـلٌ دُونَـهُ غِیـلُ ٤٦) یَغْـدُو فَیَـلْحَمُ ضِرْغَامَیْـنِ عَیْشُهُمَا لَحْمٌ مِـنْ القَـومِ مَعْفُورٌ خَرَادِیـلُ ٤٧)إذَا یُسَـاوِرُ قِـرْنًا لَا یَحِـلُّ لَـهُ أنْ یَتْرُکَ الْقِـرْنَ إلَّا و هُوَ مَفْلُـولُ	الرأی المستجاد فی قصـة بانـت سـعاد (محمد محمد حسن شـراب)، ص ١٧٥-١٧٣.
جلسه‌ی بیست و یک	ریشه‌یابی واژگان بیت، تجزیه و ترکیب و نکات بلاغی ابیات: ٤٨) مِنْـهُ تَظَلُّ سِبَـاعُ الْجَـوِّ ضـامِزَةً و لَا تُمَشِّـی بِـوَادِیـهِ الْأَرَاجِیـلُ ٤٩) وَ لَا یَـزَالُ بِـوَادِیـهِ أخُـو ثِقَـةٍ مُطَـرَّحُ الْبَزِّ وَ الدَّرْسَانِ مَأْکُـولُ ٥٠) إنَّ الـرَّسُولَ لَسَیْـفٌ یُسْتَضَـاءُ بِهِ مُهَنَّـدٌ مِنْ سُیُـوفِ اللَّهِ مَسْلُـولُ	الرأی المستجاد فی قصـة بانـت سـعاد (محمد محمد حسن شـراب)، ص ١٧٦-١٧٥.
جلسه‌ی بیست و دو	ریشه‌یابی واژگان بیت، تجزیه و ترکیب و نکات بلاغی ابیات: ٥١) فِـی فِتْیَةٍ مِنْ قُـرَیْشٍ، قَالَ قَائِـلُهُمْ بِبَطْـنِ مَکَّـةَ لَمَّـا أَسْلَمُوا: زُولُـوا ٥٢) زَالُـوا، فَمَا زَالَ أَنْکَاسٌ وَلَاکُشُـفٌ عِنْـدَ اللِّقَـاءِ، وَلَا مِیلٌ مَعَازِیـلُ ٥٣) شُـمُّ الْعَـرَانِینِ، أَبْطَـالٌ، لَبُـوسُهُمْ مِـنْ نَسْـجِ دَاوُدَ فِـی الْهَیْجَـا سَرَابِیـلُ	الرأی المستجاد فی قصـة بانـت سـعاد (محمد محمد حسن شـراب)، ص ١٧٧-١٧٦.
جلسه‌ی بیست و سه	ریشه‌یابی واژگان بیت، تجزیه و ترکیب و نکات بلاغی ابیات: ٥٤) بِیضٌ، سَـوَابِغُ قَـدْ شُکَّتْ لَهَا حَلَقٌ کَأَنَّهَـا حَلَـقُ الْقَفْعَـاءِ مَجْـدُولُ ٥٥) لَا یَفْـرَحُونَ إذا نَالَتْ رِمَـاحُـهُمْ قَـوْمًا، وَلَیْسُـوا مَجَازِیعًا إذَا نِیلُـوا	الرأی المستجاد فی قصـة بانـت سـعاد (محمد محمد حسن شراب)، ص ١٧٨.
جلسه‌ی بیست و چهار	ریشه‌یابی واژگان بیت، تجزیه و ترکیب و نکات بلاغی ابیات: ٥٦) یَمْشُونَ مَشْیَ الْجِمَالِ الزُّهْرِ یَعْصِمُهُمْ ضَرْبٌ، إذَا عَـرَّدَ السُّودُ التَّنَابِیـلُ ٥٧) لَا یَقْطَعُ الطَّعْنُ إلَّا فِـی نُحُـورِهِمْ وَمَـا لَهُـمْ عَـنْ حِیَـاضِ الْمَـوْتِ تَهْلِیـلُ	الرأی المستجاد فی قصـة بانـت سـعاد (محمد محمد حسن شـراب)، ص ١٧٩-١٧٨.